

بررسی تأثیر والدین و رابطه معلم - دانش آموز بر ویژگی‌های شخصیتی در میان نوجوانان

مهدی خانی^۱، محمد مینائی نژاد^۲

^۱ کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، همدان، ایران
^۲ کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی تهران، تهران، ایران

چکیده

درحالی‌که گزاره‌های نظری زیادی در مورد تأثیرات والدین و مدرسه بر شکل‌گیری شخصیت در میان نوجوانان وجود دارد، شواهد تجربی محدودی در این حیطه در دسترس است. بدین سبب جهت پر کردن خلأهای تحقیق، این مطالعه به بررسی تأثیر والدین و رابطه معلم - دانش‌آموز بر ویژگی‌های شخصیتی در میان نوجوانان می‌پردازد. جامعه آماری این تحقیق دانش‌آموزان و والدین دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوره اول شهر خرم‌آباد می‌باشد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه‌های فرزندپروری بامریند (۱۹۷۳)، پرسش‌نامه رابطه معلم - دانش‌آموز مواری و زواک (۲۰۱۱) و پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی باس و همکاران (۱۹۷۵) می‌باشد. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. یافته‌های تحقیق نقش منحصربه‌فرد عوامل مختلف والدین و مدرسه را در رشد شخصیت در میان نوجوانان روشن می‌کند که والدین، معلمان و همسالان به طور جمعی رشد شخصیت نوجوانان را شکل می‌دهند.

واژه‌های کلیدی: شخصیت، والدین، رشد نوجوانان، مدرسه.

۱- مقدمه

نوجوانی یک دوره گذار از کودکی به بزرگسالی است (سوگیارتی و همکاران^۱، ۲۰۲۱)، یک مرحله حیاتی به‌ویژه برای رشد روانی اجتماعی است، زیرا در این زمان رفتارها و عاداتی وجود دارد که شکل می‌گیرد و در آینده تقویت می‌شود. نوجوانی یک دوره رشد سنی است که با تغییرات سریع همراه است، جایی که پسران و دختران سطح بیشتری از آسیب‌پذیری را در برابر خطراتی از جمله افزایش رفتارهای ضداجتماعی و جرایم نوجوانان، مصرف مواد مخدر یا ترک تحصیل و سایر موارد نشان می‌دهند. شخصیت در نوجوانان متناسب با فضای اجتماعی شدن جوانان مربوطه رشد و تکامل می‌یابد (ایتاهشی و همکاران^۲، ۲۰۲۰). از سوی دیگر، نوجوانان انواع رشد جسمی، شناختی، اجتماعی و عاطفی را تجربه می‌کنند تا بتوانند به طور مستقل در جامعه زندگی کنند (تاد و بلک^۳، ۲۰۲۰).

شخصیت به‌عنوان بخشی از رفتار نوجوانان متناسب با فضای اجتماعی شدن جوانان مربوطه در طول زندگی آن‌ها شکل می‌گیرد. شخصیت نوجوانان که در رفتار نشان داده می‌شود می‌تواند متفاوت باشد (استراند و همکاران^۴، ۲۰۲۰). در میان عوامل مختلف اجتماعی، خانواده و عوامل مرتبط با مدرسه در خور توجه است. مطالعات قبلی نشان داد که خانواده به‌ویژه والدین نقش مهمی در ایجاد ویژگی‌های شخصیتی در نوجوانان از جمله رشد روانی اجتماعی دارند. استدلال می‌شود که اولین گام رشد اخلاقی، قرارگرفتن در معرض ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی است، مانند نگرش‌ها و معیارهای رفتاری که پس از دیگران در زمینه‌های اجتماعی الگوبرداری می‌شوند. خانواده بستر اجتماعی اولیه است که در آن والدین نه تنها هنجارها، استانداردها و ارزش‌ها را به اشتراک می‌گذارند، بلکه آن‌ها را در شیوه‌های فرزندپروری روزانه، مانند حمایت والدین، مراقبت، گفتگو، انضباط، بازجویی، تأکید و تنبیه تقویت می‌کنند. در همین حال، کودک الگوهای عاطفی - اجتماعی را در تعاملات روتین والدین - کودک در حافظه اتوبیوگرافیک خود ادغام می‌کند که بر اساس آن کودک انتظارات کلی را برای زندگی اجتماعی شکل می‌دهد و بازنمایی‌های اخلاقی از زندگی را می‌سازد. نظریه‌های متعددی پدیده بزهکاری و عوامل مرتبط با آن را با نظریه‌های مختلف روان‌شناختی تبیین کرده‌اند و توضیح می‌دهند که رشد جسمانی، شرایط روانی، عوامل محیطی و خانوادگی تأثیر عمده‌ای بر ویژگی‌های شخصیت نوجوانان دارد (منیر و مالک^۵، ۲۰۲۰).

جدای از خانواده، دانش‌آموزان زمان زیادی را در مدرسه می‌گذرانند، بنابراین مدرسه به یک سیستم زیست‌محیطی مهم در پرورش شخصیت تبدیل می‌شود. درحالی‌که والدین عوامل اصلی اجتماعی شدن هستند که پایه و اساس رشد شخصیت کودک را ایجاد می‌کنند، مدرسه به‌عنوان عامل اجتماعی شدن ثانویه عمل می‌کند که این فرایند را تثبیت یا تنظیم می‌کند. قرارگرفتن مداوم در معرض دارایی‌های زیست‌محیطی در بافت مدرسه، مانند حمایت معلم، تعاملات مثبت با همسالان و جو مثبت مدرسه، فرصت‌های روزمره را برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند تا نگرش‌ها، مهارت‌ها، هنجارها و ارزش‌ها را یاد بگیرند و تمرین کنند که ویژگی‌های شخصیتی را تثبیت و اصلاح می‌کند (گرگوار و پاولز^۶، ۲۰۲۰).

باتوجه به مسائل روزافزون سلامت روان در میان نوجوانان (سلامت روان نوجوانان، ۲۰۱۹)، در چند دهه گذشته تأکید فزاینده‌ای بر اهمیت ارتقای رشد سالم نوجوانان شده است (بروها و همکاران^۷، ۲۰۱۸). به‌عنوان یک شاخص مهم برای عملکرد سالم جوانان، رشد ویژگی‌های شخصیت ارتباط نزدیکی باکیفیت زندگی بهتر دارد که با عوارض روان‌شناختی کمتر، مشکلات

¹Sugiarti et al

²Itahashi et al

³Todd and Black

⁴Strand et al

⁵Munir and Malik

⁶Grégoire and Pauwels

⁷Bruha and et al

عاطفی و رفتاری کمتر، مشارکت و موفقیت در مدرسه بهتر و رضایت و شادی بالاتر از زندگی نشان داده می‌شود (ژو و همکاران^۸، ۲۰۲۱).

علی‌رغم بحث‌های نظری فراوان در مورد تأثیر والدین و مدرسه بر رشد شخصیت نوجوانان، شواهد تجربی بسیار کمی در دسترس است و باتوجه به بررسی‌ها، هیچ مطالعه‌ای تأثیرات والدین و مدرسه را به طور هم‌زمان بررسی نکرده و تأثیر منحصر به فرد آن‌ها را بر ویژگی‌های شخصیت نوجوان روشن نکرده است. برای پر کردن این خلأ و ارائه شواهد تجربی بیشتر در رابطه با ارتباط بین عوامل والدین و مدرسه و ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان، پژوهش حاضر باهدف بررسی تأثیر والدین و رابطه معلم - دانش‌آموز بر ویژگی‌های شخصیتی در میان نوجوانان به تحقیق می‌پردازد.

۲- ادبیات تحقیق

مدل پیشنهادی تحقیق شامل سه بعد ویژگی‌های شخصیتی، والدین (فرزندپروری)، رابطه معلم - دانش‌آموز است. در این بخش به معرفی سه متغیر تحقیق می‌پردازیم و خلاصه‌ای در مورد پیشینه و کاربردهای اصلی هر یک مطالبی را بیان خواهیم کرد.

۱. ویژگی‌های شخصیتی: الگوهای تفکر مبتنی بر اندیشه و دریافت حسی، هیجان مبتنی بر احساسات، عواطف و انتظارات و انگیزش‌ها، رفتار مبتنی بر ویژگی‌های سرشتی، نیازها، توانایی‌ها، پیوندها، اندیشه‌ها و دریافت‌های حسی و سبک تعامل با محیط مبتنی بر دریافت‌های حسی، اندیشه‌ها و پیوندها است (کاظمی حقیقی، ۱۳۹۶).

۲. والدین (فرزندپروری): منظومه‌ای از نگرش در مورد فرزند، نحوه برقراری ارتباط با فرزند، روش نگهداری فرزند و جو عاطفی حاکم بر فضای رفتاری والدین می‌باشد (استنبرگ^۹، ۲۰۰۱).

رابطه معلم - دانش‌آموز: روابط معلم - دانش‌آموز، ارتباطات معنادار احساسی و نسبی هستند که در نتیجه تعاملات طولانی مدت بین دانش‌آموزان و معلمان شکل می‌گیرند (مارنگو و ستانی^{۱۰}، ۲۰۱۶).

۲-۱- ویژگی‌های شخصیتی

در این تحقیق منظور از ویژگی‌های شخصیتی نمره‌ای است که پاسخ‌دهندگان به سؤالات ۲۷ گویه‌ای پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی که توسط باس و همکاران در سال ۱۹۷۵ طراحی شده است می‌دهند. این پرسشنامه دارای ۴ مؤلفه شامل: شخصیت منصف (سؤال‌های ۱-۱۱)، شخصیت جسور (سؤال‌های ۱۶-۱۲)، شخصیت تساوی‌گرا (سؤال‌های ۲۲-۱۷) و شخصیت درون‌گرا (سؤال‌های ۲۷-۲۳) است. نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای لیکرت (کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) انجام می‌شود. پایایی پرسشنامه توسط باس و همکاران (۱۹۷۵) به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۴ گزارش شده است. باس و همکاران (۱۹۷۵) نشان دادند که این پرسشنامه همسانی درونی بالایی به روش آلفای کرونباخ (۰/۸۹) دارد. همچنین همبستگی زیر مقیاس‌های این پرسشنامه با یکدیگر و با کل مقیاس نیز بین ۰/۲۵ تا ۰/۴۵ بود که بیانگر روایی بالای پرسشنامه است. در پژوهش کربلایی سلمان‌پور ممقانی و همکاران (۱۳۹۴) به منظور تعیین روایی علمی پرسشنامه از روش روایی محتوی استفاده شد. برای این منظور، نسخه اصلی پرسشنامه توسط دو مترجم زبان انگلیسی به زبان فارسی برگردانده شد. سپس دو مترجم دیگر نسخه فارسی تهیه شده را از نظر کیفیت ترجمه شامل وضوح، کاربرد زبان مشترک و معادل‌سازی مفهومی مورد ارزیابی قرار دادند. در مرحله بعد، نسخه فارسی توسط مترجم دیگری به زبان انگلیسی برگردانده شد و در نهایت ترجمه‌ها با یکدیگر مقایسه شدند. سپس پرسشنامه در اختیار ۱۲ نفر از متخصصان و صاحب‌نظران علوم روان‌شناسی، رفتاری و مدیریت خدمات بهداشتی درمانی قرار گرفت. در بررسی اعتبار علمی پرسشنامه، با استفاده از ابزار CVI یا Content

⁸ Zhou and et al

⁹ Stenberg

¹⁰ Marengo and Stani

Validity Index، این شاخص برابر ۰/۸۳ گزارش شد که حاکی از اعتماد و اعتبار علمی پرسش‌نامه مزبور بود (کربلایی سلمان‌پور و همکاران، ۱۳۹۴). ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه در پژوهش حاضر ۰/۷۳ گزارش شد.

۲-۲- خانواده (والدین)

در این تحقیق منظور از والدین نمره‌ای است که پاسخ‌دهندگان به سؤالات ۳۰ گویه‌ای پرسش‌نامه فرزندپروری که توسط دیانا بامریند (۱۹۷۳) طراحی شده است و از سه الگوی آزادگذاری، استبدادی و اقتدار منطقی والدین جهت بررسی الگوهای نفوذ و شیوه‌های فرزندپروری ساخته شده است که به صورت لیکرت پنج‌درجه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم می‌باشد، می‌دهند. بوری (۱۹۹۱) از روش بازآزمایی، پایایی این ابزار را در مادران و پدران به ترتیب برای شیوه سهل‌گیرانه ۰/۸۱ و ۰/۷۷، شیوه استبدادی ۰/۸۶ و ۰/۸۵ برای شیوه مقتدرانه ۰/۷۸ و ۰/۸۸ گزارش کرده است. وی همچنین روایی تشخیصی این پرسش‌نامه را معتبر گزارش کرده است. براین اساس روش استبدادی مادر رابطه معکوس با سهل‌گیری (۰/۳۸-)، روش قاطع و اطمینان‌بخش (۰/۴۸-)، روش مستبدانه بودن پدر نیز رابطه معکوسی با سهل‌گیری (۰/۵-)، و قاطع و اطمینان‌بخش (۰/۵۲-) دارد. در ایران اسفندیاری (۱۳۷۴) روایی و پایایی این پرسش‌نامه را مطلوب گزارش کرده است. (شهامت و همکاران، ۱۳۸۹).

۲-۳- رابطه معلم - دانش‌آموز

در این تحقیق منظور از رابطه معلم - دانش‌آموز نمره‌ای است که پاسخ‌دهندگان به سؤالات ۱۷ گویه‌ای و سه مؤلفه ارتباط، اعتماد و بیگانگی می‌باشد که بر اساس طیف لیکرت به سنجش می‌پردازد. پرسش‌نامه رابطه معلم - دانش‌آموز که توسط مورری و زوواک^{۱۱} (۲۰۱۱) طراحی شده است و به صورت لیکرت چهاردرجه‌ای از همیشه تا هیچ‌وقت می‌باشد. در پژوهش مورری و زوواک (۲۰۱۱)، ضریب آلفای کرونباخ برای سه خرده مقیاس ارتباط، اعتماد و بیگانگی به ترتیب برابر با ۰/۸۴، ۰/۷۲ و ۰/۷۲ به دست آمد که نشان‌دهنده همسانی درونی خوب آن است. در پژوهش بیرانی و همکاران (۲۰۱۲)، ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس و سه خرده مقیاس ارتباط، اعتماد و بیگانگی به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۷۵ و ۰/۴۲ دست آمد.

۲-۴- پیشینه تحقیق

مرعی و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی تأثیر طلاق والدین بر پرخاشگری کودکان پرداخته‌اند. این پژوهش به روش توصیفی - مروری نوشته شده است و برای جمع‌آوری آن به مقالات، اسناد و مکاتب معتبر در این زمینه مراجعه شده است. نتایج به‌دست‌آمده از تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که میزان پرخاشگری و عزت‌نفس کودکان طلاق تفاوت معناداری با کودکان عادی داشته است. یعنی میزان پرخاشگری کودکان طلاق بیشتر از میزان پرخاشگری کودکان عادی است. رضایی و همکاران (۱۴۰۱) به تعیین نقش واسطه‌ای احساس تعلق به مدرسه در ارتباط بین رابطه معلم - دانش‌آموز و درگیری تحصیلی پرداخته‌اند. روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهر مشهد ۱۴۰۰-۱۴۰۱ تشکیل می‌دادند که ۳۶۰ نفر (۲۵۱ دختر و ۱۰۹ پسر) از آنان با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه‌های درگیری تحصیلی ریو (۲۰۱۳)، پرسش‌نامه رابطه معلم - دانش‌آموز مواری و زواک (۲۰۱۱) و پرسش‌نامه احساس تعلق به مدرسه بری و همکاران (۲۰۰۴) بودند. داده‌های جمع‌آوری‌شده با استفاده روش مدل‌یابی معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که مدل پژوهش از نظر شاخص‌های معنی‌داری و برازش مورد تأیید است و متغیر رابطه معلم - دانش‌آموز به طور غیرمستقیم از طریق احساس تعلق به مدرسه بر درگیری تحصیلی تأثیر می‌گذارد. اثر مستقیم

¹¹ Murray and Zvoch's

رابطه معلم - دانش‌آموز بر درگیری تحصیلی معنادار نبود. براین اساس، احساس تعلق به مدرسه می‌تواند نقش واسطه‌ای بین رابطه معلم - دانش‌آموز و درگیری تحصیلی داشته باشد.

دانش زاده و همکاران (۱۴۰۱) به تعیین نقش واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با استفاده پرخطر از اینترنت در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سمنان پرداخته‌اند. پژوهش به روش تحلیلی و مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه فرهنگیان سمنان در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ به تعداد ۷۵۰ نفر بود که از بین آن‌ها تعداد ۲۷۵ نفر نمونه به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های مهارت‌های ارتباطی کوئین‌دام (۲۰۰۴)، پنج عاملی شخصیتی کاستا و مک‌گری (۲۰۰۴) و مقیاس غربالگری استفاده پرخطر از اینترنت جلنچیک و همکاران (۲۰۱۴) استفاده شده است. به‌منظور تحلیل داده‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد اثرات مستقیم ویژگی‌های شخصیتی بر استفاده پرخطر از اینترنت معنادار بود. از طرفی اثر غیرمستقیم ویژگی‌های شخصیتی بر استفاده پرخطر از اینترنت با میانجی مهارت‌های ارتباطی معنادار بود. شاخص‌های نکویی برازش نیز حاکی از برازش مناسب مدل بود.

سهراب‌زاده (۱۴۰۰) به بررسی اعتیاد به موبایل بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویتی در جوانان شهر یاسوج انجام داده‌اند. روش تحقیق در این مطالعه، کمی از نوع پیمایش است و جامعه آماری آن را کلیه جوانان ساکن در شهر یاسوج تشکیل داده‌اند. افزون بر این حجم نمونه در این مطالعه ۳۸۴ نفر بوده که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شده است. به‌منظور تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری مقایسه میانگین، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون آماری به شیوه گام‌به‌گام استفاده شده است. یافته‌ها نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویت با اعتیاد به موبایل در جوانان رابطه معنادار وجود دارد و ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، سازگاری و سبک هویت اجتنابی توانایی پیش‌بینی اعتیاد به موبایل در بین جوانان را دارند.

سانتوس و همکاران^{۱۲} (۲۰۲۳) به بررسی نقش سبک دلبستگی بزرگسالان و ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین بدرفتاری دوران کودکی و اختلال اضطراب فراگیر در بزرگسالی در اواخر زندگی پرداخته‌اند. جامعه آماری این تحقیق شامل ۲۶۰ بیمار که در برنامه پیری مغزی شهر پورتو آلگره (برزیل) انتخاب شده‌اند که بین جولای ۲۰۱۵ و ژوئیه ۲۰۱۶ مورد ارزیابی قرار گرفتند. یک مصاحبه بالینی با استفاده از مینی مصاحبه بین‌المللی نوروسیکیاتری (معیارهای DSM-5) تشخیص‌های روانپزشکی را به همراه داشت. بیماران پرسش‌نامه ترومای دوران کودکی را برای بدرفتاری، پرسش‌نامه مقیاس رابطه (RSQ) برای سبک دلبستگی بزرگسالان و نسخه برزیلی ۶۰ گویه‌ای پرسش‌نامه پنج عاملی (NEO-FFI) را برای ویژگی‌های شخصیتی تکمیل کرده‌اند. نتایج نشان داد یک مسیر زمانی از بدرفتاری دوران کودکی تا اختلال اضطراب فراگیر در بزرگسالی اواخر زندگی، گذر از اضطراب دلبستگی که سطوح بالاتر روان‌رنجوری را پیش‌بینی می‌کند و سطوح پایین‌تری از برون‌گرایی پیش‌بینی‌کننده اختلال اضطراب فراگیر در بزرگسالی اواخر زندگی است.

ژو و همکاران^{۱۳} (۲۰۲۲) به چگونگی تأثیر عوامل والدینی (برای نمونه، کنترل رفتاری، پشتیبانی، رابطه والدین - فرزند، و کنترل روان‌شناختی) و عوامل مدرسه‌ای (رابطه آموزگار - دانش‌آموز و رابطه دانش‌آموز - دانش‌آموز) بر خصوصیات منشی نوجوانان در حوزه‌های «خوش‌رفتاری»، «خود انضباطی و پیروی از قانون» و «فضیلت‌های سنتی چینی» از منظرهای فرزند و والدین پرداخته‌اند. از داده‌های تحقیق پیمایشی گردآوری شده از ۲۴۷۲ نوجوان چینی و ۴۱۲ پدر و مادر چینی در هنگ‌کنگ استفاده کرده‌اند. مدل‌سازی معادلات ساختاری اثرات مثبت معنی‌داری از عوامل والدینی مثبت و عوامل رابطه‌ای در مدرسه بر خصوصیات منشی کودکان را نشان می‌دهد. با وجود این، کنترل روان‌شناختی به‌عنوان شاخص فرزندپروری منفی نقش یک پیش‌بینی‌کننده منفی از خصوصیات منشی نوجوانان را ایفا نکرد.

¹² Santos and et al

¹³ Zhu and et al

رووردا و همکاران^{۱۴} (۲۰۲۱) به بررسی تفاوت‌ها در کیفیت رابطه دانش‌آموز و معلم و درگیری با تکالیف مدرسه بین پسران تحصیلات عادی و پسران تحصیلات ویژه برای دانش‌آموزان مبتلا به اختلالات طیف اوتیسم (ASD) پرداخته‌اند. جامعه آماری این تحقیق شامل پسران کلاس سوم تا ششم از آموزش معمولی (۱۸۲ نفر) و آموزش ویژه برای (۱۱۳ نفر) می‌شود. مدل‌سازی چندسطحی نشان داد که پسران تحصیلات ویژه برای دانش‌آموزان مبتلا به اختلالات طیف اوتیسم تعارض بیشتر و مشارکت کمتری را نسبت به پسران تحصیلات عادی دارند. علاوه بر این، ارتباط بین تعارض و مشارکت برای پسران تحصیلات ویژه قوی‌تر از تحصیلات عادی بود.

۳- مدل و فرضیه‌های تحقیق

این پژوهش باتوجه به تعاریف ژو و همکاران (۲۰۲۲) طراحی شده است، مدل مفهومی نشان‌داده‌شده در شکل را اقتباس کرده است. در این پژوهش تأثیر والدین و رابطه معلم - دانش‌آموز بر ویژگی‌های شخصیتی در میان نوجوانان را مورد بررسی قرار گرفته‌اند. شکل شماره ۱ مدل مفهومی تحقیق حاضر را نشان می‌دهد که بیانگر رابطه متغیرهای وابسته و مستقل تحقیق می‌باشد.

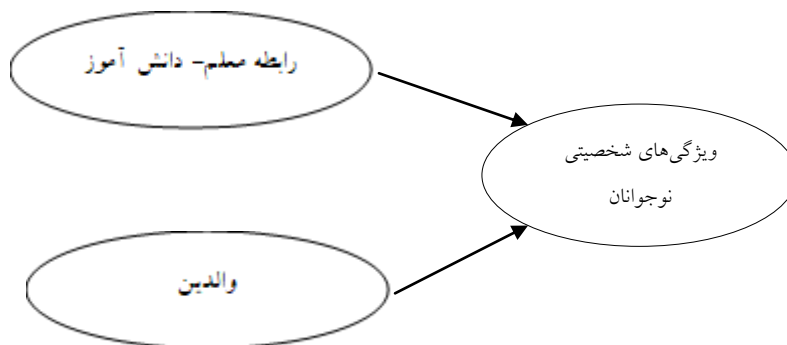
متغیرهای پیش‌بین (مستقل): در این تحقیق والدین و رابطه معلم - دانش‌آموز به‌عنوان متغیر پیش‌بین می‌باشد چون مطالعات از نوع همبستگی است.

متغیر ملاک (وابسته): در این تحقیق ویژگی‌های شخصیتی به‌عنوان متغیر پیش‌بینی‌شونده می‌باشد.

باتوجه به مدل مطرح شده، تحقیق حاضر قصد دارد به بررسی فرضیه‌های زیر بپردازد:

فرضیه شماره ۱: والدین بر ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

فرضیه شماره ۲: رابطه معلم - دانش‌آموز بر ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

شکل شماره ۱. مدل تحقیق

۴- روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر گردآوری داده‌ها و اطلاعات و روش تجزیه و تحلیل یک تحقیق توصیفی و تحلیلی می‌باشد که سعی پژوهشگر بر این است تا یک مساله و پرسش واقعی که در عمل وجود دارد طی یک فرایند تحقیق پاسخ دهد و باتوجه به این که به توصیف شرایط موجود خواهد پرداخت پس از نوع تحقیقات توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری تحقیق دانش‌آموزان و

¹⁴ Roorda and et al

مادران دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوره اول شهر خرم‌آباد می‌باشد، باتوجه‌به اینکه حجم جامعه آماری نامعلوم است با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۴ به‌دست‌آمده است. پس از جمع‌آوری داده‌ها در این بررسی از روش‌های موجود در آمار توصیفی نظیر جداول توزیع فراوانی مطلق، درصد، میانگین، واریانس و انحراف معیار، جهت بررسی و مقایسه اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق پرسش‌نامه استفاده گردیده است. برای بررسی فرضیات پژوهش از آمار ضریب همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده خواهد شد و در صورت نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون‌های پارامتریک مانند رگرسیون و در صورت غیرنرمال بودن از آزمون‌های ناپارامتریک مانند کای اسکوتر استفاده می‌شود.

۵- یافته‌های تحقیق

۵-۱- آمار توصیفی

در این پژوهش ۳۸۴ نفر از دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهر خرم‌آباد حضور داشتند که ویژگی‌های دموگرافیک آن‌ها شامل وضعیت‌های جنسیت، رشته تحصیلی، دامنه سنی در قالب جدول ارائه می‌شود. در جدول (۱) فراوانی و درصد فراوانی دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهر خرم‌آباد به تفکیک وضعیت ارائه شده است.

جدول شماره ۱. ویژگی جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان

عامل جمعیت‌شناختی	متغیرها	تعداد نمونه	فراوانی نسبی (%)
جنسیت	دختر	۱۷۹	۴۷
	پسر	۲۰۵	۵۳
	کل	۳۸۴	۱۰۰
سن	۱۴-۱۳	۱۲۴	۳۲
	۱۵-۱۴	۱۴۳	۳۷
	۱۶-۱۵	۱۱۷	۳۰
	کل	۳۸۴	۱۰۰
جنسیت	زن	۳۸۴	۱۰۰
سن	۳۵-۴۵	۱۹۵	۵۱
	۴۵-۵۵	۱۸۹	۴۹
	کل	۳۸۴	۱۰۰

یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش در جدول ۱، نشان‌داده‌شده است.

برای اجرای روش‌های آماری و محاسبه آماره آزمون مناسب و استنتاج منطقی درباره فرضیه‌های پژوهش مهم‌ترین عمل قبل از هر اقدامی، انتخاب روش آماری مناسب برای پژوهش است برای این منظور آگاهی از توزیع داده‌ها از اولویت اساسی برخوردار است. برای همین منظور در این پژوهش از آزمون معتبر کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی فرض نرمال بودن داده‌های پژوهش استفاده شده است. در این آزمون با توجه به فرضیات زیر گام به بررسی نرمال بودن داده‌ها نهاده شده است:

داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند: H_0 .

داده‌ها دارای توزیع نرمال نیستند: H_1 .

با توجه به جدول آزمون کولموگروف اگر سطح معناداری برای کلیه متغیرهای مستقل و وابسته بزرگ‌تر از سطح خطای ۵ درصد باشد توزیع داده‌ها نرمال می‌باشند.

جدول شماره ۲. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

نام متغیر	والدین	رابطه معلم - دانش آموز	منصف	جسور	تساوی‌گرا	دورنگرا
حجم نمونه	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴
میانگین	۴۲/۷۲	۸۱/۶۹	۲۷/۹۰	۱۲/۳۱	۱۷/۳۰	۱۵/۱۱
خطای معیار	۴/۵۳	۷/۰۳	۳/۶۴	۲/۴۶	۳/۵۲	۳/۱۳
آماره Z کالموگروف - اسمیرنوف	۱/۳۱۱	۱/۲۸۷	۱/۲۷۶	۱/۸۳۸	۱/۷۸۱	۱/۵۵۷
سطح معناداری	۰/۰۶۴	۰/۰۷۳	۰/۰۷۷	۰/۰۵۸	۰/۰۵۱	۰/۰۶۱

در این جدول به ترتیب مقادیر اندازه نمونه، میانگین و انحراف معیار داده‌ها، مقدار آماره آزمون کولموگروف - اسمیرنوف و سطح معناداری ارائه شده است. چون سطح معناداری والدین، رابطه معلم - دانش آموز و ویژگی‌های شخصیتی از ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، بنابراین توزیع داده‌ها نرمال می‌باشد برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون پارامتریک رگرسیون استفاده می‌کنیم.

۲-۵- تجزیه و تحلیل فرضیه‌های تحقیق از طریق ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون

ضریب همبستگی نوع رابطه مستقیم یا معکوس و همچنین شدت رابطه بین دو یا چند متغیر را نشان می‌دهد. ضریب همبستگی همیشه بین -۱ و ۱ می‌باشد. اگر برابر با ۱ باشد در آن صورت تمامی نقاط بر روی یک خط راست قرار دارند و همبستگی، مثبت و کامل می‌باشد؛ یعنی ضریب زاویه (شیب) خط مثبت است. اگر -۱ = باشد در این حالت تمامی نقاط روی خط مستقیم قرار دارند؛ ولی ضریب زاویه خط منفی است و اگر چنانچه = ۰ باشد نشانه عدم وجود همبستگی میان متغیرهاست.

جدول شماره ۳. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش و مشخص‌های آماری متغیرها

درون‌گرا	تساوی‌گرا	جسور	منصف	والدین	
				۱	والدین
			۱	۰/۷۹۶**	منصف
		۱	-۰/۰۲۷	۰/۵۳۶**	جسور
	۱	۰/۰۰۱	-۰/۰۳۳	۰/۰۴۷	تساوی‌گرا
۱	۰/۰۲۹	-۰/۰۰۶	۰/۰۵۵	۰/۰۴۰	درون‌گرا

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد که بین والدین، ویژگی‌های شخصیتی پس از ضربه در سطح ۰/۰۱ رابطه وجود دارد ($p < 0.01$).

جدول شماره ۴. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش و مشخص‌های آماری متغیرها

درون‌گرا	تساوی‌گرا	جسور	منصف	رابطه معلم - دانش‌آموز	
				۱	رابطه معلم - دانش‌آموز
			۱	۰/۵۴۲**	منصف
		۱	-۰/۰۲۷	۰/۳۴۴**	جسور
	۱	۰/۰۰۱	-۰/۰۳۳	۰/۵۱۱**	تساوی‌گرا
۱	۰/۰۲۹	-۰/۰۰۶	۰/۰۵۵	۰/۴۶۶**	درون‌گرا

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که بین رابطه معلم - دانش‌آموز، ویژگی‌های شخصیتی پس از ضربه در سطح ۰/۰۱ رابطه وجود دارد ($p < 0.01$).

فرضیه اول: والدین بر ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

۱. والدین بر ویژگی‌های شخصیت منصف بودن نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

جدول شماره ۵. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش و مشخص‌های آماری متغیرها

مدل	ضریب تعیین	F	سطح معناداری	t	Beta	سطح اطمینان
۱	۰/۷۹۶	۶۵۹/۱۰۸	۰/۰۰	۲۵/۶۷۳	۰/۷۹۶	۰/۹۵

باتوجه به اینکه سطح معناداری به‌دست‌آمده در جدول برابر با ($Sig=0/00$) به‌دست‌آمده است و این مقدار از سطح خطای $0/05$ کوچک‌تر است؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که رگرسیون طبق داده‌ها معنادار می‌باشد. همچنین باتوجه به اینکه ضریب تعیین برابر $0/796$ به‌دست‌آمده است این نتیجه حاصل می‌شود که رابطه والدین به‌طور کلی به میزان ۷۹ درصد بر اساس ویژگی‌های شخصیت منصف بودن دانش‌آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم‌آباد پیش‌بینی می‌شود (به میزان ۷۹ درصد بر ویژگی‌های شخصیت منصف بودن دانش‌آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم‌آباد تأثیر می‌گذارد).

۲. والدین بر ویژگی‌های شخصیت جسور بودن نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

جدول ۵. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای فرضیه اول

مدل	ضریب تعیین	F	سطح معناداری	t	Beta	سطح اطمینان
۱	۰/۵۳۶	۱۵۳/۶۵۸	۰/۰۰	۱۲/۳۹۶	۰/۵۳۶	۰/۹۵

باتوجه به اینکه سطح معناداری به‌دست‌آمده در جدول برابر با ($Sig=0/00$) به‌دست‌آمده است و این مقدار از سطح خطای $0/05$ کوچک‌تر است؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که رگرسیون طبق داده‌ها معنادار می‌باشد. همچنین باتوجه به اینکه ضریب تعیین برابر $0/536$ به‌دست‌آمده است این نتیجه حاصل می‌شود که رابطه والدین به‌طور کلی به میزان ۵۳ درصد بر اساس ویژگی‌های شخصیتی جسور بودن دانش‌آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم‌آباد پیش‌بینی می‌شود (به میزان ۵۳ درصد بر ویژگی‌های شخصیت جسور بودن دانش‌آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم‌آباد تأثیر می‌گذارد).

۳. والدین بر ویژگی‌های شخصیت تساوی‌گرا نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

جدول ۶. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای فرضیه اول

مدل	ضریب تعیین	F	سطح معناداری	t	Beta	سطح اطمینان
۱	۰/۰۴۷	۰/۸۳۶	۰/۳۶۱	۰/۹۱۴	۰/۰۴۷	۰/۹۵

باتوجه به اینکه سطح معناداری به‌دست‌آمده در جدول برابر با ($Sig=0/361$) به‌دست‌آمده است و این مقدار از سطح خطای $0/05$ بیشتر است؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که رگرسیون طبق داده‌ها عدم معنادار می‌باشد.

۴. والدین بر ویژگی‌های شخصیت دورن‌گرا نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

جدول ۷. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای فرضیه اول

مدل	ضریب تعیین	F	سطح معناداری	t	Beta	سطح اطمینان
۱	۰/۰۴۰	۰/۶۰۵	۰/۴۳۷	۰/۷۸۸	۰/۰۴۰	۰/۹۵

باتوجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده در جدول برابر با $(Sig=0/437)$ به دست آمده است و این مقدار از سطح خطای $0/05$ بیشتر است؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که رگرسیون طبق داده‌ها عدم معنادار می‌باشد.

فرضیه دوم: رابطه معلم - دانش آموز بر ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

۱. رابطه معلم - دانش آموز بر شخصیت منصف بودن نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

جدول ۸. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای فرضیه دوم

مدل	ضریب تعیین	F	سطح معناداری	t	Beta	سطح اطمینان
۱	۰/۵۴۲	۱۵۹/۱۲۴	۰/۰۰	۱۲/۶۱۴	۰/۵۴۲	۰/۹۵

باتوجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده در جدول برابر با $(Sig=0/00)$ به دست آمده است و این مقدار از سطح خطای $0/05$ کوچک‌تر است؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که رگرسیون طبق داده‌ها معنادار می‌باشد. همچنین باتوجه به اینکه ضریب تعیین برابر $0/542$ به دست آمده است این نتیجه حاصل می‌شود که رابطه معلم - دانش آموز به‌طور کلی به میزان 54 درصد بر اساس ویژگی‌های شخصیتی (منصف) دانش آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم‌آباد پیش‌بینی می‌شود (به میزان 54 درصد بر ویژگی‌های شخصیتی (منصف) دانش آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم‌آباد تأثیر می‌گذارد).

۲. رابطه معلم - دانش آموز بر شخصیت جسور بودن نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

جدول ۹. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای فرضیه دوم

مدل	ضریب تعیین	F	سطح معناداری	t	Beta	سطح اطمینان
۱	۰/۳۴۴	۵۱/۳۵۳	۰/۰۰	۷/۱۶۶	۰/۳۴۴	۰/۹۵

باتوجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده در جدول برابر با $(Sig=0/00)$ به دست آمده است و این مقدار از سطح خطای $0/05$ کوچک‌تر است؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که رگرسیون طبق داده‌ها معنادار می‌باشد. همچنین باتوجه به اینکه ضریب تعیین برابر $0/344$ به دست آمده است این نتیجه حاصل می‌شود که رابطه معلم - دانش آموز به‌طور کلی به میزان 34 درصد بر اساس شخصیت جسور بودن دانش آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم‌آباد پیش‌بینی می‌شود (به میزان 34 درصد بر شخصیت جسور بودن دانش آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم‌آباد تأثیر می‌گذارد).

۳. رابطه معلم - دانش آموز بر شخصیت تساوی گرا نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

جدول ۱۰. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای فرضیه دوم

مدل	ضریب تعیین	F	سطح معناداری	t	Beta	سطح اطمینان
۱	۰/۵۱۱	۱۳۴/۹۵۳	۰/۰۰	۱۱/۶۱۷	۰/۵۱۱	۰/۹۵

باتوجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده در جدول برابر با ($Sig=0/00$) به دست آمده است و این مقدار از سطح خطای $0/05$ کوچک تر است؛ بنابراین نتیجه می گیریم که رگرسیون طبق داده ها معنادار می باشد. همچنین باتوجه به اینکه ضریب تعیین برابر $0/511$ به دست آمده است این نتیجه حاصل می شود که رابطه معلم - دانش آموز به طور کلی به میزان 51 درصد بر اساس شخصیت تساوی گرا دانش آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم آباد پیش بینی می شود (به میزان 51 درصد بر شخصیت تساوی گرا دانش آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم آباد تأثیر می گذارد).

۴. رابطه معلم - دانش آموز بر ویژگی های شخصیت دورنگر نوجوانان تأثیر معناداری دارد.

جدول ۱۱. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای فرضیه دوم

مدل	ضریب تعیین	F	سطح معناداری	t	Beta	سطح اطمینان
۱	۰/۴۶۶	۱۰۶/۰۴۸	۰/۰۰	۱۰/۲۹۸	۰/۴۶۶	۰/۹۵

باتوجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده در جدول برابر با ($Sig=0/00$) به دست آمده است و این مقدار از سطح خطای $0/05$ کوچک تر است؛ بنابراین نتیجه می گیریم که رگرسیون طبق داده ها معنادار می باشد. همچنین باتوجه به اینکه ضریب تعیین برابر $0/466$ به دست آمده است این نتیجه حاصل می شود که رابطه معلم - دانش آموز به طور کلی به میزان 46 درصد بر اساس شخصیت دورنگر دانش آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم آباد پیش بینی می شود (به میزان 46 درصد بر ویژگی های شخصیت دورنگر دانش آموزان مقطع دوره متوسطه اول شهر خرم آباد تأثیر می گذارد).

۶- بحث و نتیجه گیری

شخصیت نوجوانان در چارچوب تعاملات اجتماعی بین نوجوان و محیط های اطراف مانند والدین، همسالان و معلمان رشد می کند. بر اساس این مفهوم، پژوهش حاضر به بررسی تأثیر والدین و رابطه معلم - دانش آموز بر ویژگی های شخصیتی در میان نوجوانان متمرکز شده است. ما در این پژوهش بررسی کردیم که چگونه و همچنین روابط معلم - دانش آموز، ویژگی های شخصیت نوجوانان را در میان دانش آموزان مقطع متوسطه اول شهر خرم آباد شکل می دهد. ما از یک طرح نظرسنجی استفاده کردیم که عوامل والدین، عوامل مدرسه و ویژگی های شخصیتی نوجوانان را از دیدگاه نوجوانان و والدین اندازه گیری می کرد. نتایج به دست آمده از داده ها این فرضیه ما را تأیید می کند که بین والدین با ویژگی های شخصیتی نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد، این یافته ها منعکس کننده مشاهدات نگای (۲۰۱۵) و کریمی و همکاران (۲۰۲۱) است که مراقبت والدین و سبک فرزندپروری مقتدرانه به طور مثبت نقاط قوت شخصیت نوجوانان مانند مهربانی، عشق، خودتنظیمی و همکاری را پیش بینی می کند. کودکان معمولاً توسط والدین از طریق شیوه های فرزندپروری اجتماعی می شوند تا به روش های خاصی فکر کنند، عمل کنند و با دیگران تعامل داشته باشند. بر این اساس، رفتار مثبت فرزندپروری خود ممکن است به عنوان یک راهنمای رفتاری برای تقلید و پیروی کودکان عمل کند. یافته های دیگر همچنین از این فرضیه حمایت می کنند که عوامل رابطه ای در مدرسه با نمایه سازی روابط معلم - دانش آموز به طور مثبت ویژگی های شخصیت را در میان نوجوانان پیش بینی می کنند. با بزرگ شدن

کودکان، اهمیت عوامل اجتماعی شدن ثانویه، مانند مدرسه، افزایش می‌یابد. معمولاً توافق بر این است که تجربه مدرسه منعکس‌کننده هنجارها، ارزش‌ها، اهداف و شیوه‌های مشترک است که رشد جوانان را شکل می‌دهد.

منابع

۱. دانش زاده، فرامرزی؛ مهری‌نژاد، سید ابوالقاسم؛ ستوده اصل، نعمت؛ اسدزاده، حسن. (۱۴۰۱). نقش واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با استفاده پرخطر از اینترنت در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سمنان، رویش روان‌شناسی، شماره ۷۹، ص ۶۱-۷۲.
۲. رضایی، زینب؛ زارع زردینی، فاطمه؛ بردبار، مریم. (۱۴۰۱). رابطه معلم - دانش‌آموز و درگیری تحصیلی نوجوانان: نقش واسطه‌ای احساس تعلق به مدرسه، رویش روان‌شناسی، شماره ۷۸، ص ۴۵-۵۶.
۳. سهراب‌زاده، مهران؛ امیدوار، آزاد؛ آراسته، صادق؛ خدا کریمان گیلان، ندا. (۱۴۰۰). بررسی اعتیاد به موبایل و رابطه آن با ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های هویتی (مورد مطالعه: جوانان شهر یاسوج)، رویکردی نو در علوم تربیتی، شماره ۱۰، ص ۹۵-۸۶.
۴. شهامت، فاطمه؛ ثابتی، علیرضا؛ رضوانی، سمانه، (۱۳۸۹)، مقاله بررسی رابطه سیل‌های فرزندپروری و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه. مجله مطالعات تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۱(۲)، ص ۲۴۳-۲۴۴.
۵. کاظمی حقیقی، ناصرالدین. (۱۳۹۶). زمینه روان‌شناسی تعاملی. تهران: تابان خرد.
۶. کربلایی سلمان‌پور ممقانی، لیدا، شهام، گلسا، درگاهی، حسین، (۱۳۹۴). بررسی سازگاری ویژگی‌های شخصیتی مدیران ارشد با شغل مدیریت در دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی تهران، مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۹(۱)، ۹۶-۸۱.
۷. مرعی، احمد؛ کوتی، مریم؛ سلمان‌پور کوتی، مهدی؛ ساکی، قاسم؛ حویزایی، شفیقه؛ مهدی مقدم، امیرحسین. (۱۴۰۱). تأثیر طلاق والدین بر پرخاشگری کودکان و دانش‌آموزان ابتدایی، پیشرفت‌های نوین در روان‌شناسی، علوم تربیتی و آموزش‌وپرورش، شماره ۵۶، ص ۱۳۴-۱۲۵.

8. parenting with selfharming behaviors in adolescents. *Iran J Psychiatry Clin Psychol.* 26 :448–63 <https://doi.org/10.32598/ijpcp.26.4.2955.2.1>
9. Marengo, D., Poletti, I., & Settanni, M. (2020). The interplay between neuroticism, extraversion, and social media addiction in young adult Facebook users: Testing the mediating role of online activity using objective data. *Addictive behaviors*, 102, 106150
10. Murray, Ch., & Zvoch, K. (2011a). The inventory of teacher-student relationships: Factor structure, reliability, and validity among African American youth in low-income urban schools. *Journal of Early Adolescence*, 31(4), 493–525.
11. Murray, Ch., & Zvoch, K. (2011b). Teacher-student relationships among behaviorally at-Risk African American youth from low-Income backgrounds: student perceptions, teacher perceptions, and Socioemotional Adjustment Correlates. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 19(1), 41– 54.
12. Munir, A. & Malik, J.A. (2020). Mediating role of religious orientation and moral character for the relationship between parent and peer attachment and delinquency, *Cogent Psychol*, 7 (1).
13. Ngai SSY. Parental bonding and character strengths among Chinese adolescents in Hong Kong. *Int J Adolesc Youth.* (2015) 20 :317–33. <https://doi.org/10.1080/02673843.2015.1007879>.
14. Roorda, D. L., Zee, M., Bosman, R. J. & Koomen, H. M. Y. (2021). Student–teacher relationships and school engagement: Comparing boys from special education for

- autism spectrum disorders and regular education, *Journal of Applied Developmental Psychology* 74: 101277.
15. Santos, M. A., Jardim, G. B., Ranjbar, S., Gholam, M., Schuster, J. P., Gomes, I. & Gunten, A. V. (2023). Childhood maltreatment and late-life generalized anxiety disorder: Are personality and attachment characteristics mediators? *Journal of Affective Disorders Reports*, 12: 100514.
  16. Strand, J., Boström, P. & Grip, K. (2020). Parents' descriptions of how their psychosis affects parenting, *J. Child Fam. Stud.*, 29 (3) : 620-631.
  17. Sternberg, R. J. (1997). *Thinking styles*. New York: Cambridge University Press.
  18. Sugiarti, R., Erlangga, E., Purwaningtyastuti, P. & Suhariadi, F. (2021). The influence of parenting and friendship on self-esteem in adolescents, *Public Health Education and Training*, 27(9): 1307-1315. <https://doi.org/10.3889/oamjms.2021.6881>
  19. Todd, N. & Black, A. (2020). Contraception for adolescents, *J Clin RES Pediatr Endocrinol* 6 (12) : 28-40.
  20. World Health Organisation. Adolescent Mental Health. (2019). Available online at: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescentmental-health>
  21. Zhu, X., Shek, D. T. L. & Yu, L. (2022). Parental and School Influences on Character Attributes Among Chinese Adolescents, *Pediatrics*, 10.
  22. <https://doi.org/10.3389/fped.2022.817471>
  23. Zhou, Z., Shek, D.T.L., Zhu, X. & Lin, L. (2021). The influence of moral character attributes on adolescent life satisfaction: the mediating role of responsible behavior. *Child Indic Res.* 14 :1293–313. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09797-7>.

Investigating the influence of parents and teacher-student relationship on personality traits among teenagers

Mahdi Khani¹ Mohammad Minaeii Nejad²

¹ Master of Educational Psychology, Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Malayer Azad University, Hamadan, Iran.

² Master's degree in Educational Technology, Department of Educational Technology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Khwarazmi University, Tehran, Iran.

Abstract

While there are many theoretical propositions about the effects of parents and school on personality formation among adolescents, limited empirical evidence is available in this area. Therefore, in order to fill the research gaps, this study examines the influence of parents and teacher-student relationship on personality traits among teenagers. The statistical population of this research is the students and parents of the first-year high school students in Khorramabad city. The data collection tools include Baumrind's (1973) parenting questionnaires, Mowari and Zwak's (2011) teacher-student relationship questionnaire, and Bass et al.'s (1975) personality traits questionnaire. The collected data has been analyzed using SPSS software. The findings of the research clarify the unique role of various factors of parents and school in the development of personality among adolescents, that parents, teachers and peers collectively shape the development of the personality of adolescents.

Keywords: Character, parents, adolescent development School.
